

regulation and organization of experts' activities in the Codes and the Law of Ukraine "On Forensic Examination" and the ways to increase its efficiency are suggested as well.

УДК 343.98

**М. Г. Щербаковський**  
**доктор юридичних наук, доцент, професор**

*Харківський національний університет внутрішніх справ*

## **КОНСУЛЬТАЦІЙНА ФУНКЦІЯ СПЕЦІАЛІСТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ**

*У статті показано, що усні консультації та письмові роз'яснення спеціаліста доцільно назвати поясненнями. Доведено, що спеціаліст може надавати пояснення з питань права. Пояснення використовуються сторонами та судом для обґрунтування процесуальних та організаційно-тактичних рішень.*

Консультації осіб, які володіють спеціальними знаннями, традиційно реалізується під час розслідування злочинів, але дана форма використання спеціальних знань визнавалася непроцесуальною, а її результати не знаходили відображення в матеріалах кримінального провадження. У чинному кримінальному процесуальному кодексі України (далі — КПК) України використання спеціальних знань у формі отримання консультацій та роз'яснень спеціаліста набуло законодавче закріплення. Відповідно до ст. 71 КПК України спеціаліст у кримінальному провадженні виконує дві допоміжні функції: перша пов'язана із наданням безпосередньої технічної допомоги із збирання (формування) доказів, друга — у наданні «консультацій з питань, що потребують спеціальних знань і навичок».

Дослідженню проблем консультаційної діяльності спеціаліста у кримінальному провадженні присвятили свої роботи: Л. В. Вінницький, О. П. Гришина, Є. Є. Демидова, О. О. Зайцева, О. М. Зінін, П. П. Іщенко, Л. М. Ісаєва, І. М. Кісліцина, В. В. Коваленко, О. А. Кравченко, В. К. Лисиченко, Е. Д. Лук'яничков, Б. Е. Лук'яничков, В. Я. Марчак, В. М. Махов, І. В. Озерський, І. В. Пиріг, Б. В. Романюк, Т. В. Сахнова, О. В. Селіна, С. Б. Тютюєв, В. А. Фастовець, В. О. Яремчук та ін. Водночас деякі питання отримання консультацій, їх змісту й процесуального оформлення, доказового значення та мети використання вимагають подальшого дослідження і врегулювання.

Метою статті є розгляд проблем отримання консультацій від спеціаліста, їх сутності та мети використання у кримінальному провадженні.

Консультаційна або довідково-консультаційна діяльність спеціаліста тривалий час використовується під час розслідування злочинів й достатньою мірою відображена в юридичній літературі [1, с. 75–76; 2, с. 90–91; 3, с. 110–111 та ін.]. Однак необхідно зазначити, що в чинному процесуально-

му законі застосовується неоднозначна термінологія щодо консультаційної діяльності спеціаліста. Згідно із ч. 2 ст. 71, ч. 1 ст. 360 КПК України спеціаліст надає «консультації», відповідно до ч. 3 ст. 71, ч. 2 ст. 105 КПК України — «пояснення», а у ч. 1 ст. 360 КПК України йдеться про «роз'яснення». На нашу думку, введення в теорію та правозастосовну практику таких термінів як «консультації», «роз'яснення» і «пояснення» не сприяє розумінню діяльності спеціаліста. І. В. Пиріг трактує консультацію як «допомогу, що виражається в усних роз'ясненнях, довідках зі спеціальних питань, що можуть виникнути або виникають при підготовці та проведенні слідчих дій, процесуальному оформленні їх результатів» [4, с. 262]. Таким чином, автор вважає консультацію загальним терміном, який поєднує різні види допомоги спеціаліста. Для встановлення ієрархії у зазначених поняттях слід звернутися до їх етимології.

У словнику української мови даються такі визначення: «роз'яснення» — те, що вносить ясність, сприяє розумінню чого-небудь; «пояснювати» — робити ясным, зрозумілим; розкривати особливості якоїсь речі або ж явища, вказувати на їхні певні ознаки; «консультація» — порада спеціаліста по якому-небудь питанню; «довідка» — відомості, що повідомляються кому-небудь за результатами запиту [5, с. 225, 450, 812, 1085]. Як витікає із наведених визначень терміни «роз'яснення» та «пояснення», що використовуює законодавець, за змістом співпадають, тому у використанні одного з них не має сенсу. Оскільки у ст.ст. 18, 20, 42, 56, 64<sup>1</sup>, 68, 69, 71, 95 та ін. КПК України стосовно різних учасників кримінального провадження та доказів застосовується термін «пояснення», у ч. 3 ст. 71 йдеться про «залучення спеціаліста або використання його пояснень», то з урахуванням необхідності одноманітного застосування процесуальної термінології доцільно залишити у законі лише термін «пояснення». В. Фастовець правильно зазначає, що поясненнями можуть бути зауваження, доповнення, а також повідомлення інших відомостей щодо певних обставин кримінального провадження [6, с. 81]. Ми вважаємо, що пояснення є родовим поняттям, яке включає консультації, роз'яснення та довідки.

Слід погодитися із думкою О. В. Крутя і Г. М. Надгорного, що пояснення спеціаліста можна розмежувати на довідки та консультації [7, с. 33]. Довідка надається сторонам та суду, вона містить спеціальні відомості загального характеру відносно обставин кримінального провадження, наприклад, щодо сучасних можливостей судових експертиз та їх видів, методик дослідження, видів зброї та її особливостей, умов експлуатації обладнання, правил техніки безпеки та ін. Консультація — це порада, думка спеціаліста, яка надається ініціатору запита на підставі ознайомлення із матеріалами кримінального провадження і стосується обставин, безпосередньо пов'язаних із розслідуваною подією. Консультації можуть допомогти слідчому провести найбільш ефективні процесуальні, організаційні дії, спрямовані на виявлення, фіксацію, вилучення та дослідження слідів злочину в певній ситуації, постановки питань щодо до-

слідження виявлених об'єктів та ін. [8, с. 183]. Для надання консультацій спеціалісту необхідно хоча б поверхово ознайомитися з матеріалами кримінального провадження. Очевидно, що чітку межу між довідками та консультаціями спеціаліста провести складно, оскільки довідки можуть перетворитися у консультації та навпаки. Але в будь-якому разі вони слугують поясненню сторонам та суду з питань, які потребують спеціальних знань та навичок. При цьому спеціаліст не підмінює експерта, тому що його пояснення не ґрунтуються на дослідженні об'єктів та не мають доказового значення.

Довідково-консультативна спеціаліста, як зазначає О. М. Зінін, особливо ефективна під час підготовки до призначення експертизи в наступних випадках [9, с. 131]:

– необхідно призначити повторне, додаткове, комплексне дослідження об'єктів;

– поява об'єктів, що раніше не зустрічалися в слідчій практиці (потрібно сформулювати діагностичне завдання поряд з ідентифікаційним, визначити, які матеріали, зразки порівняння можуть знадобитися експерту, якої спеціальності повинен бути експерт);

– недостатньо розроблена експертна методика (спеціаліст підкаже, які питання можуть бути вирішені за допомогою методики і яке може бути доказове значення результатів дослідження);

– необхідно провести дослідження з нових видів експертиз (інформація про розвиток судових експертиз, поява їх нових видів і можливості цих експертиз не завжди своєчасно надходить у слідчі і судові органи, тому спеціаліст ще під час проведення слідчих дій із його участю — оглядів місць подій, обшуків і ін. — може дати пораду слідчому про необхідність проведення експертизи, яка нещодавно з'явилась в арсеналі судово-експертних установ).

Про форми отримання пояснень під час досудового розслідування в законі не вказується, але як правильно відмічається у літературі такі консультації є процесуальною формою використання спеціальних знань, що передбачає можливість звернення до спеціаліста з питань, які вимагають спеціальних знань протягом усього кримінального провадження [10, с. 66]. Під час досудового розслідування отримання слідчим пояснень від спеціаліста не регламентовано, проте цілком очевидно, що і як під час судового розгляду, необхідно законодавчо передбачити можливість отримання слідчим консультацій та роз'яснень спеціаліста, про що внести відповідні доповнення до КПК України.

Пояснення надаються як у перебігу, так й поза проведення слідчих (розшукових) чи судових дій, у яких бере участь спеціаліст, в усній або письмовій формі. Усні пояснення в суді протоколюються (ч. 1 ст. 360 КПК України). Значення усних пояснень під час проведення слідчих (розшукових) дій полягає в тому, що слідчий оперативно отримує кваліфіковану допомогу із спеціальних питань. Усні пояснення спеціаліста допомагають слідчому оцінити докази, своєчасно вирішити питання про призначення експертизи, ви-

значити коло питань, адресованих експертові. Так, згідно нормативних документів експертної служби МВС України за результатами проведення огляду місця події залучені спеціалісти консультують слідчого з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок, стосовно порядку та особливостей пакування слідів та об'єктів-слідоносіїв, можливості дослідження виявлених слідів, об'єктів, речей, документів, доцільності вирішення тих чи інших питань, а також потреби залучення для цього інших спеціалістів [11, п. 1 частини IV]. Таку ж роль відіграють усні консультації спеціаліста у суді (ч. 1 ст. 360 КПК України).

Письмову форму мають пояснення, що додаються до протоколу процесуальної дії (ч. 2 ст. 105 КПК України), в якій брав участь спеціаліст, та роз'яснення, що оформлюються під час судового розгляду (ч. 1 ст. 360 КПК України). Процесуальна фіксація пояснень спеціаліста важлива як підстава для прийняття подальшого процесуального рішення сторонами чи судом (наприклад, для проведення нової експертизи, відібрання додаткових зразків порівняння, подання клопотання захисником, допиту свідка — службової особи та ін.). На нашу думку, в поясненнях, повинні вказуватися не тільки особливості використання технічних засобів, виявлених слідів, але й рекомендації спеціаліста, винесені за результатами попередніх досліджень слідів, зроблених на місці проведення слідчої дії. В літературі існують пропозиції оформляти результати попередніх досліджень на місці події у інформаційно-пошукових картках [12, с. 139]. С. О. Торопов, пропонує оформлення попередніх досліджень у вигляді формалізованого бланка, який заповнюється в двох примірниках: один призначений для слідчого або оперативного працівника, другий — для керівника експертного підрозділу (в цілях контролю і виявлення можливих помилок спеціаліста) [13, с. 114].

Окремого розгляду вимагає проблема надання спеціалістом пояснень з питань права. Аналіз чинного процесуального закону, слідчої та судової практики свідчить про допустимість отримання від спеціаліста пояснень з правових питань, в тому числі тих, якими зобов'язані володіти професійні учасники процесу. Вказана можливість обґрунтовується наступним.

По-перше, спеціаліст не є суб'єктом процесу, який самостійно формує докази. Будь-яка дія спеціаліста не призводить до появи доказів, що безпосередньо виходять від нього. Ні усні, ні письмові роз'яснення спеціаліста не відносяться до джерел доказів (ч. 2 ст. 84 КПК України). Вважаємо помилковою думку В. Я. Марчака щодо віднесення усної консультації спеціаліста до процесуального статусу джерела доказів на підставі ч. 6 ст. 95 КПК України [14, с. 103]. Відповідна норма стосується осіб, які дають показання (ч. 1 тієї ж статті), але спеціаліст до них не належить. Тому, усні пояснення спеціаліста не містять докази у кримінальному провадженні. Не є джерелами доказів — «документами» — також письмові пояснення спеціаліста як додатки до протоколів (ч. 2 ст. 99 КПК України). Як відомо в протоколі, а також в додатках повинні фіксуватися наочні, очевидні дані, що сприймали всі учасники слід-

чої (розшукової) дії. Таким же вимогам відповідає додаток, оформлений спеціалістом (ч. 2 ст. 105 КПК України). В ньому не має місця висновкам за результатами попередніх досліджень, а можуть бути надані, як вказувалось вище, лише рекомендації про подальші дослідження.

По-друге, на відміну від експерта, якому заборонено законом з'ясувати питання права (ст. 242 КПК України), щодо спеціаліста такої заборони не існує.

По-третє, чинним КПК передбачена можливість надання правової допомоги професіональним учасникам кримінального провадження. Так, суддя-доповідач Верховного Суду України звертається у разі необхідності до «відповідних фахівців Науково-консультативної ради при Верховному Суді України стосовно підготовки наукового висновку щодо відповідної норми права» (п. 3 ч. 1 ст. 452 КПК України). Відповідно до положення про Науково-консультативну раду при Верховному Суді України, рада утворюється із числа висококваліфікованих фахівців у галузі права, а їх персональний склад свідчить, що ними є відомі науковці-юристи, в тому числі з кримінального права, кримінального процесу та інших галузей права [15, п. 2]. Підготовлені фахівцями-правознавцями пояснення сприяють винесенню законного і обгрунтованого рішення в складних ситуаціях правозастосування. Вважаємо, що консультативна функція спеціаліста на стадії досудового розслідування та судовому провадженні у першій інстанції по суті повністю співпадає з діяльністю фахівців Науково-консультативної ради під час провадження у Верховному Суді України.

Таким чином, з точки зору доказування немає перешкод для отримання від спеціалістів пояснень з правових питань. Задля процесуального закріплення такого роду пояснень можна запропонувати два способи. З метою дотримання чинного процесуального закону, нами пропонувалося диференціювати спеціальні знання експерта і спеціаліста за обсягом та включити в структуру спеціальних знань спеціаліста відомості з галузі права [16, с. 60–63]. Іншим способом на думку Д. В. Куриленко, є збереження поняття спеціальних знань як неправових з одночасним доповненням ст. 71 КПК України вказівкою щодо надання консультацій спеціалістом з «питань, що потребують спеціальних та правових знань й навичок» [17, с. 108–109]. Отже, спеціалістом може виступати будь-яка обізнана особа, в тому числі юрист (правознавець), який дає роз'яснення учасникам процесу і суду по складних правових питань.

Пояснення з питань права, на наш погляд, дозволять зняти проблему проведення так званих «правових» експертиз, оскільки їх змістом є довідкові, наукові відомості, професійна думка спеціаліста [18, с. 6]. В. Ю. Шепітько уточнює, що в сучасних умовах виникають складні юридичні питання, котрі не були віднесені до програми професійної підготовки слідчого або судді. У цьому випадку мова повинна йти не про призначення експертизи, а про залучення відповідних фахівців для надання консультацій [19, с. 500]. Як вірно зазначає Ю. М. Грошевий «висновки спеціалістів у галузі права про тлума-

чення тих чи інших норм, які повинні застосовуватися в кримінальній справі, не можуть бути віднесені до судової експертизи» [20, с. 698]. Тому, вважаємо можливим залучати спеціалістів для рішення юридичних питань.

Отримані письмові та усні пояснення спеціалістів мають організаційно-тактичне значення, служать орієнтиром для прийняття подальших організаційних, процесуальних або тактичних рішень слідчим, судом, захисником [21, с. 26]. Пояснення важливі у ситуаціях, коли необхідно винести процесуальне рішення, прийняття якого пов'язане з використанням спеціальних знань, або потрібно кваліфіковано оцінити наявні в розпорядженні сторін, суду матеріали. Наприклад, такі пояснення відіграють велику роль при оцінці висновків судових експертів, оскільки для встановлення наукової обґрунтованості експертних досліджень потрібні спеціальні знання. Додамо, що пояснення спеціаліста з питань права сприяє правильній кваліфікації правопорушення та з'ясуванню елементів складу злочину. Неординарні події, що зустрічаються на практиці, мають іноді настільки специфічний характер, що для орієнтування в ситуації, правильної оцінки окремих даних, висування обґрунтованої версії необхідна кваліфікована пояснення спеціаліста. Необхідність в одержанні пояснень найчастіше виникає під час розробки версій і складанні планів розслідування, до яких включаються питання раціонального використання судово-експертних досліджень, криміналістичних обліків, даних з різних галузей науки та техніки. Особливо часто пояснення потрібні по найбільш небезпечних, замаскованих злочинах, у розслідуванні яких слід встановити не лише конкретні факти, але і способи вчинення, роль кожного учасника в ньому, а також по справах про злочини, пов'язані з техногенними руйнуваннями. Важко, наприклад, обійтися без пояснень спеціаліста в складанні і коректуванні плану розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням вимог законодавства про охорону праці [22, с. 19].

Надання пояснень з спеціальних та правових питань є безпосереднім втіленням консультативної функції спеціаліста. Кінцевою метою використання пояснень є обґрунтування сторонами, судом прийняття процесуальних та організаційно-тактичних рішень.

#### **Перелік посилань**

1. *Коваленко В. В.* Застосування науково-технічних засобів спеціалістами при проведенні слідчих дій: моногр. / Луганськ. держ. ун-т внутр. справ. Луганськ. 2007. 248 с.
2. *Кравченко О. А.* Застосування спеціальних знань під час збирання, дослідження та використання речових доказів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Класичний приватний ун-т. Запоріжжя. 2012. 212 с.
3. *Романюк Б. В.* Сучасні теоретичні та правові проблеми використання спеціальних знань у досудовому слідстві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2002. 222 с.
4. *Пиріг І. В.* Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування: моногр. / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ Дніпропетровськ, 2015. 432 с.

5. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* / упоряд. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь, 2007. 1736 с.
6. *Фастовець В.* Співвідношення понять «показання» та «пояснення» у кримінальному процесуальному кодексі України // Вісник Національної академії прокуратури України. 2014. № 2 (35). С. 79–85.
7. *Круть О. В., Надзорний Г.М.* Питання довідкової та консультаційної діяльності науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України // Нормативно-правове регулювання судово-експертної діяльності в Україні: матеріали наук.-практ. конф. Сімферополь. 2000. С. 33–36.
8. *Энциклопедия судебной экспертизы* / под ред. Т. В. Аверьяновой, Е. Р. Россинской. Москва, 1999. 552 с.
9. *Зинин А. М.* Участие специалиста в процессуальных действиях. Москва, 2011. 160 с.
10. *Лукьянчиков Е. Д., Лукьянчиков Б. Е.* Использование специальных знаний по новому УПК Украины // Криміналістика та судебная экспертиза: межвед. науч.-метод. сб. Київ, 2013. Вып. 58. Ч. 1. С. 61–69.
11. *Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: наказ МВС України № 1339 від 3.11.2015.* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15>.
12. *Скорченко П. Т.* Криміналістика. Техніко-криміналістическое обеспечение расследования преступлений: пособ. Москва, 1999. 272 с.
13. *Торопов С. О.* Попередні та експертні балістичні дослідження на місці події: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2011. 243 с.
14. *Марчак В. Я.* Консультації та роз'яснення спеціаліста як новела в кримінальному процесуальному законодавстві України // Митна справа. 2013. № 2 (86). Ч. 2. Кн. 1. С. 100–105.
15. *Положення про Науково-консультативну раду при Верховному Суді України: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 вересня 2011 року № 5; зі змінами, внесені. Відповід. до постанов Пленуму Верховного Суду України від 23 травня 2014 року № 6; від 29 травня 2015 року № 9; від 16 вересня 2016 року № 15.* [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/6F61F38F4489920CC2257ADB00324AE0](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/6F61F38F4489920CC2257ADB00324AE0).
16. *Щербаковський М. Г.* Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні: моногр. Харків. В деле. 2015. 560 с.
17. *Куриленко Д. В.* Інститут обізнаних осіб у змагальному кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Харківськ. ун-т внутр. справ Харків, 2017. 256 с.
18. *Мохов А. А.* Презумпція «судьи знают право» — рудимент правовой доктрины? // Эксперт-криминалист. Москва, 2007. № 1. С. 3–7.
19. *Шепитько В. Ю.* О пределах использования специальных знаний в уголовном процессе // Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики: матеріал. IV міжн. наук.-практ. конф., присвяченої 95-річчю з дня народження проф. М. В. Салтєвського (м. Одеса, 2 листопада 2012 р.). Одеса, 2012. С. 499–502.
20. *Грошевий Ю.* Проблеми удосконалення законодавства, що регулює кримінально-процесуальну діяльність // Вісник Нац. акад. прав. наук України. Харків. 2003. № 2 (33), № 3 (34). С. 686–698.
21. *Сорокотягин И. Н.* Системно-структурная характеристика специальных познаний и формы их использования в борьбе с преступностью // Применение специальных познаний в борьбе с преступностью: сб. науч. тр. / Свердловск. юрид. ин-т. Свердловск, 1983. С. 24–27.

22. Таран О. В. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням вимог законодавства про охорону праці: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2013. 34 с.

## **КОНСУЛЬТАЦИОННАЯ ФУНКЦИЯ СПЕЦИАЛИСТА В УГОЛОВНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ**

**М. Г. Щербаковский**

Консультации лиц, которые владеют специальными знаниями, традиционно реализуются во время расследования преступлений. В действующем КПК Украины использование специальных знаний в форме получения консультаций и разъяснений специалиста приобрело законодательное закрепление. С учетом содержания понятий, необходимости однообразного применения процессуальной терминологии целесообразно внести терминов «консультация» и «разъяснение» в закон применять термин «объяснение».

Специалист в виде объяснений предоставляет сторонам и суду справки и консультации. Справка содержит специальные сведения общего характера без относительно обстоятельств уголовного производства. Консультация — это совет, мнение специалиста, которая предоставляется инициатору запроса на основании ознакомления с материалами уголовного производства и касается обстоятельств, непосредственно связанных с расследованным событием. Специалист не подмывает эксперта, потому что его объяснения не основаны на исследовании объектов и не имеют значения доказательства. Специалист предоставляет объяснения в устной или письменной форме в процессе и вне проведения следственных (розыскных) или судебных действий. Значение устных объяснений во время проведения следственных (розыскных) действий заключается в том, что следователь оперативно получает квалифицированную помощь по специальным вопросам. Устные объяснения специалиста помогают следователю оценить доказательства, своевременно решить вопрос о назначении экспертизы, определить круг вопросов эксперту. Письменную форму имеют объяснения, которые прилагаются к протоколу процессуального действия, в котором принимал участие специалист, и разъяснения, которые оформляются во время судебного разбирательства.

Анализ действующего процессуального закона, следственной и судебной практики свидетельствует о допустимости получения от специалиста объяснений по правовым вопросам. Действующим КПК предусмотрена возможность предоставления правовой помощи профессиональным участникам уголовного производства. Специалисты Научно-консультативного совета при Верховном Суде Украины предоставляют судье-докладчику Верховного Суда Украины научный вывод относительно соответствующей нормы права.

Предоставления объяснений по специальным и правовым вопросам является непосредственным воплощением консультационной функции специалиста. Конечной целью использования объяснений является обоснование сторонами, судом принятия процессуальных и организационно-тактических решений.

## **CONSULTATIVE FUNCTION OF A SPECIALIST IN CRIMINAL PROCEEDINGS**

**M. Shcherbakovskyi**

Consultations of persons who have special knowledge are traditionally implemented during the investigation of crimes. In the current CPC of Ukraine, the use of special knowledge in the form of obtaining consultations and explanations of a specialist has acquired legislative fixing. Taking into account the content of concepts, the necessity of uniform application of



procedural terminology, it is expedient to use the term “explanation” instead of the terms “consultation” and “elucidation” in the law.

The specialist in the form of explanations provides the parties and the court with certificates and consultations. The reference contains special general information without reference to the circumstances of the criminal proceedings. Consultation is a council, expert opinion, which is provided to the requestor on the basis of familiarization with the materials of criminal proceedings and concerns circumstances directly related to the investigated event. The specialist does not replace the expert, because his explanations are not based on the study of objects and do not matter the proof. The specialist provides explanations either verbally or in writing in the process and outside the conduct of investigative (investigative) or judicial actions. The meaning of oral explanations during the conduct of investigative actions is that the investigator receives promptly qualified assistance on special issues. The oral explanations of a specialist help the investigator to evaluate the evidence, timely decide on the appointment of an expert examination, and determine the questions to the expert. The written form has explanations that are attached to the procedural protocol in which the specialist participated and the explanations that are made out during the trial.

Analysis of the current procedural law, investigative and judicial practice testifies to the admissibility of obtaining explanations from a specialist on legal issues. The current CPC provides for the possibility of providing legal assistance to professional participants in criminal proceedings. Specialists of the Scientific Advisory Council under the Supreme Court of Ukraine shall provide the judge-rapporteur of the Supreme Court of Ukraine with a scientific conclusion regarding the relevant rule of law.

Providing explanations for special and legal issues is a direct embodiment of the advisory function of a specialist. The ultimate purpose of using explanations is to justify the parties, the court adopting procedural and organizational and tactical decisions.

УДК 343.98+006.1

**О. Г. Рувін**  
директор, доктор юридичних наук

**А. О. Полтавський**  
помічник директора

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз  
Міністерства юстиції України*

## **СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ТА СУДОВО-ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ: ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

*У статті розглянуто відносно новий для держави напрямок стандартизації — унормування на рівні державних стандартів діяльності із техніко-криміналістичного та судово-експертного забезпечення правосуддя, яке забезпечується спеціалізованими установами зі збирання (виявлення, фіксації, вилучення), зберігання, транспортування доказів та установами судової експертизи з їх експертного дослідження. Показано певний історичний міжнародний досвід стандартизації та визначено напрями стандартизації цієї діяльності в Україні.*